

Goed verzameld

Een huismuseum op Marken

Bodemvondsten, tegels en kappedozen

Tekst Fleur Poots | Fotografie Kim Krijnen

Een verzameling kan een mens in haar greep hebben. Omringd willen zijn door mooie dingen, de collectie compleet willen krijgen, op zoek zijn naar dat ene ontbrekende stuk. In deze serie volgen we verzamelaars. Waar begon het allemaal? Hoe is hun collectie tot stand gekomen en wat zijn de meest dierbare objecten? Maar bovenal: wat bezielt hen nu eigenlijk?

Op een heldere, winterse dag bel ik aan bij een houten huisje op Marken. Ik word warm onthaald door Piet en Ria Korstman, met thee en lekkers in hun knusse woonkamer. Nog maar een paar weken geleden vormde dit interieur de achtergrond voor een fotoserie van Jimmy Nelson, die over de hele wereld inheemse volkeren vastlegt voordat zij 'verdwijnen' in de voortschrijdende globalisering. Al eerder fotografeerde Nelson de Marker dracht, ook Piet ging toen op de foto. Het echtpaar spreekt met een prachtige Amsterdamse tongval; Piet komt uit Ransdorp, Ria uit Zunderdorp, maar ze wonen al bijna vijftig jaar op Marken, waar Piet negen jaar lang voorzitter was van het Marker Museum. Vorig jaar werd hij benoemd tot erelid van de Vereniging

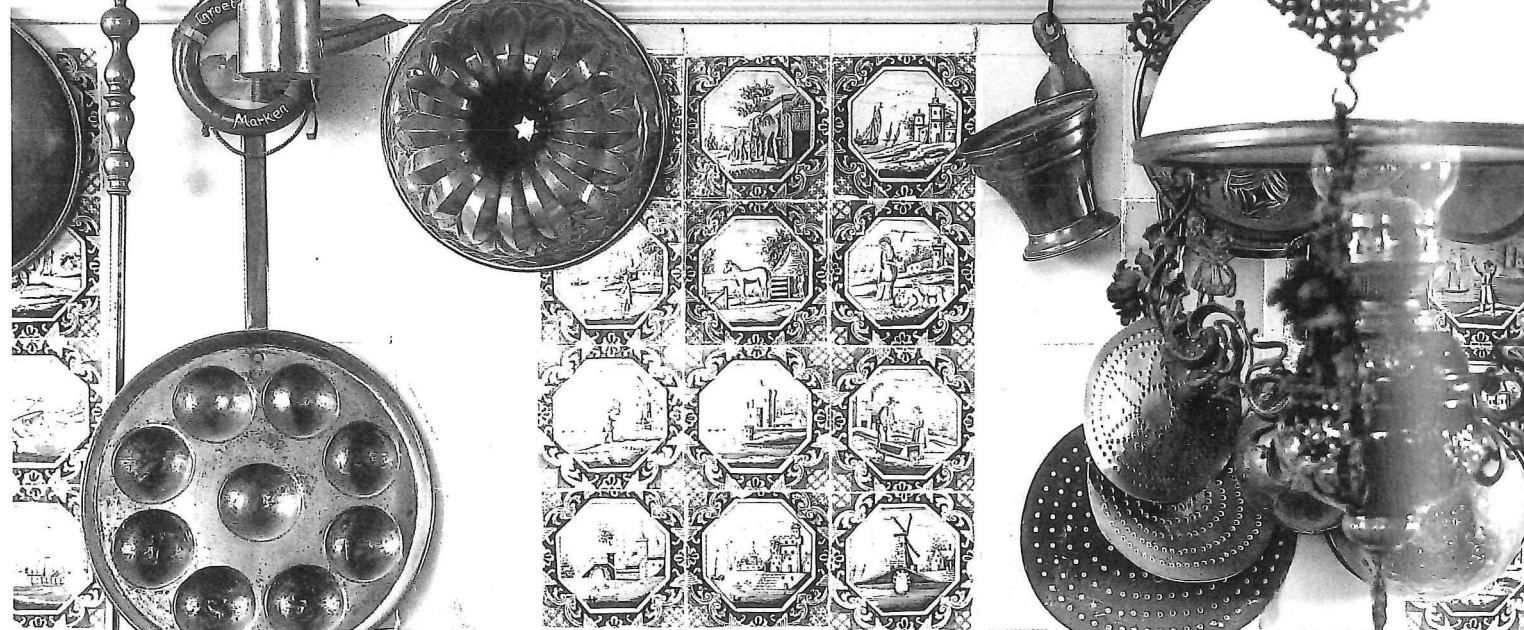
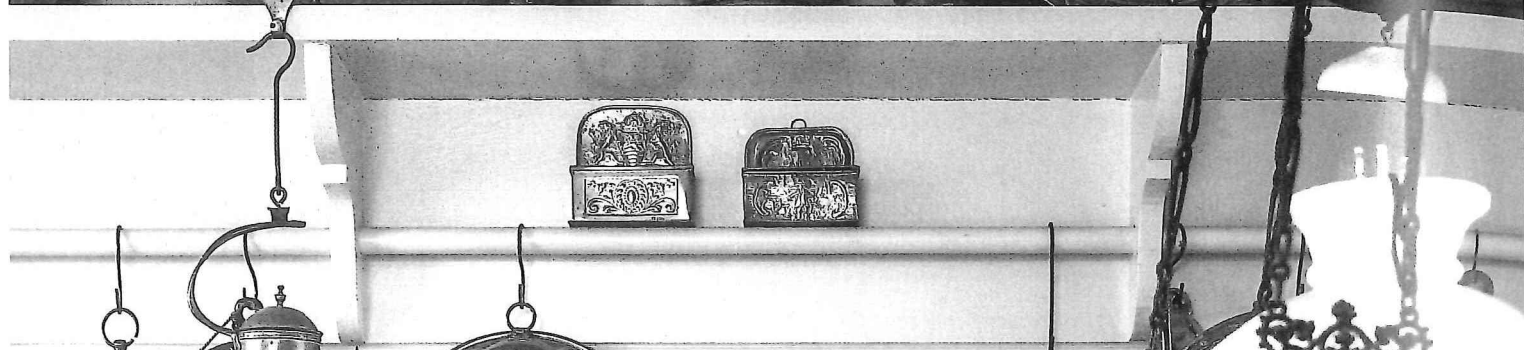
Historisch Eiland Marken. In de tussentijd is het een geregistreerd museum geworden en is de klederdracht van Marken door UNESCO erkend als werelderfgoed. 'Dat is belangrijk,' zegt Piet. 'Want dat het een uitstervend fenomeen betreft, is wel duidelijk. Er loopt er nog eentje in klederdracht, die zit in het bejaardentehuis. Ze is net 100 geworden.'

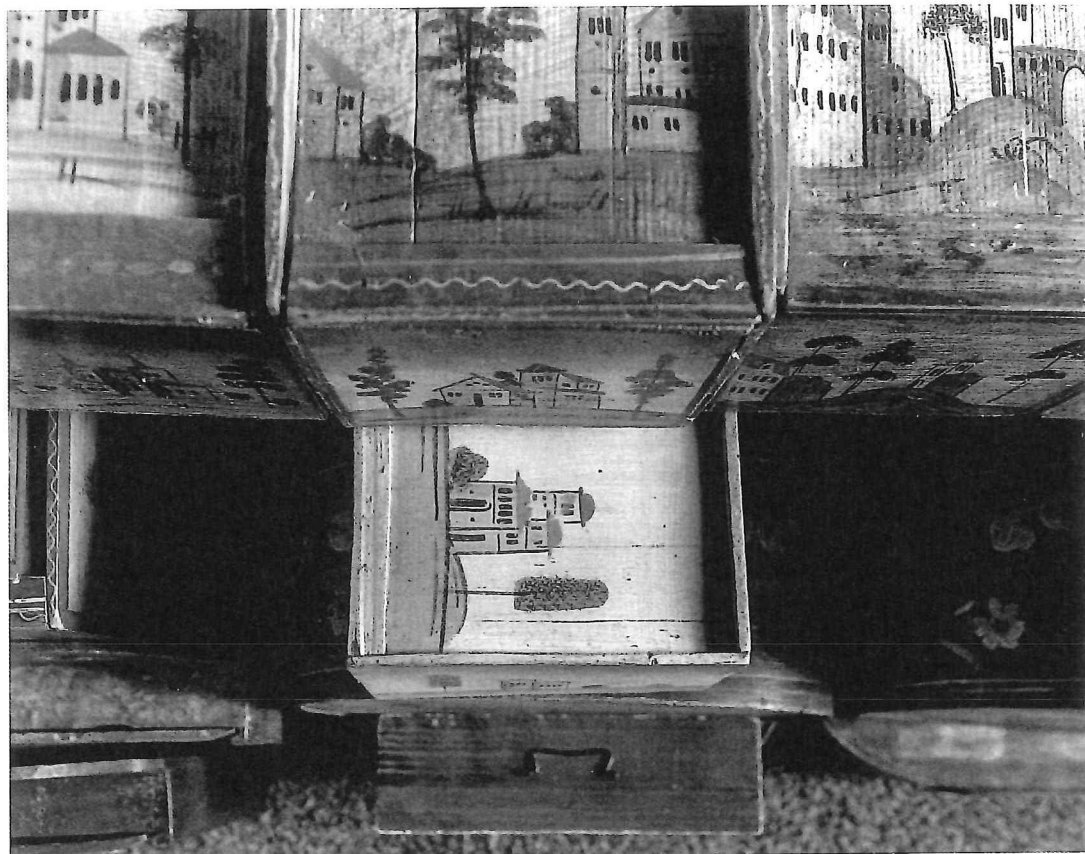
Amateurarcheologie

Ook thuis gaat het behoud van het Marker erfgoed door, met een indrukwekkende verzameling volkscultuur. Piet kan er kort over zijn: de passie voor antiek is er bij hem altijd geweest. 'Als kind zocht ik scherven langs de slootkant, die verzamelde ik in een hut op het erf. Aan het eind van het jaar moest alles weer netjes van mijn vader en dan ging de hele troep terug de sloot in. Hij vond het niets, mijn moeder daarentegen was altijd heel erg geïnteresseerd in kunst. Als jochie van 11 moest ik mee naar het Rijksmuseum. Zo arm als dat we waren, kocht ze een catalogus...' Hij kucht en valt stil. Dit is de emotionele kant van het verhaal. '... met de toegangskaartjes er nog in, om mij maar proberen bij te brengen hoe mooi kunst is. En toen werd ze ziek. We woonden op een erf waar in de 16de/17de eeuw ook al bewoning was, en dat

Het eerste tinnen lepeltje dat Piet Korstman vond langs de slootkant van het erf bij zijn ouderlijk huis (circa 1600).

Links: in de keuken veel aardewerk: kruiken en gelobde schalen uit de 17de eeuw en Noord-Hollands slibaardewerk van rond 1580. De gehele keuken is door Piet betegeld met witjes en mangaankleurige tegeltableaus. Toen Piet en Ria de tegels kochten, waren deze overgeschilderd. Het was afwachten wat er onder de verf vandaan kwam. Boven: een stapel bavenkistjes en kappedozen, van bovenaf gezien.

kwam ik tegen in de sloot. Ik vond heel mooie dingen, al had ik er toen geen idee van hoe oud het was. Dan vond ik een kromgebogen tinnen lepel, die ik voorzichtig weer recht boog om aan mijn moeder te laten zien die doodziek op de bank lag. Nou, dan bloeide ze helemaal op. Daar ben ik mee doorgedaan, dat is op de een of andere manier helemaal uit de hand gelopen. De amateurarcheologie onttaarde in verzamelen, want ik vond alleen maar scherven. Toen we dit huis kochten, vond ik in een doos met boekjes een gaaf tegeltje, met een landschapje, en dat vond ik zo mooi en indrukwekkend. Van lieverlee ben ik heel fanatiek tegels gaan verzamelen. We konden in 1971 een vervallen boerderij kopen in Ruinerwold, voor 10.000 gulden, dat hebben we niet gedaan. Maar we hebben wel alle tegels eruit gekocht, voor 2500 gulden of zo.' Hij knikt naar de betegelde haard. Een deel van de verzameling is dus geïntegreerd in het interieur: ook de gehele keuken is door Piet betegeld, met witjes van rond 1800.

'Dit is allemaal volkskunst, boven heb ik nog meer en beneden heb ik het keramiekgedeelte, glas en bodervondsten en mijn tegelverzameling. Ik heb me altijd breed georiënteerd, ik vind alles interessant. Ik houd ook van alles. Ja, tot mijn spijt hoor.' Piet kijkt lachend rond in de goedgevulde kamer. Als je van alles houdt, zit er ook geen grens aan je verzameling. 'Mijn huis is mijn begrenzing. En als je ouder wordt, gaat die drang er wel een beetje af, want er hangt een

vorm van verslaving aan, denk ik. Een doodenkele keer komt er nog eens een tegeltje bij.'

Gedoogpartner

'Pas later ging ik mij interesseren voor het Marker spul, sier- en gebruiksvoorwerpen. Ik heb heel mooie klederdracht, waaronder een stuk of zeven rijglijven. Ik heb veel belangstelling voor de cultuur, voor de manier waarop ze hier wonen en leven, de ontstaansgeschiedenis van Marken en de strijd tegen het water. Maar laten we aan de tour beginnen.'

'Kappedozen, dat zijn een soort hoedendozen'

We staan op om een ronde door de huiskamer te maken. Bij de trap hangt een schilderij waar Piet gek op is, van A.P. Schotel. 'Omdat ik de lichten en de schaduwen op het water herken: dit is het silhouet van Marken.' Iets verderop een maritiem schilderij met een stoomzeilschip, een fijngeschilderd werk van Hermanus Koekkoek dat mooi contrasteert met de stapel 'naïef' beschilderde dozen eronder. 'Kappedozen, dat zijn een soort hoedendozen, op Marken doen ze de klederdracht erin.' Zo ook Piet, hij opent er een om een paar mooi

gevouwen schorten te laten zien. 'En die bavenkistjes, daar zitten de borstlappen in, de 'baven'. Dit is een doosje van Ameland uit 1807, met een afbeelding van de walvisvaart. En kijk deze, hier kun je doorheen kijken, het is van walvisbalein gemaakt. Iemand vertelde me dat ze een scharrig ding op de vliering hadden staan, kwamen ze vervolgens hiermee aanzetten. Ik wist niet wat ik zag, hartstikke zeldzaam!'

'Het is mijn hobby, maar zij moet het wel goedvinden'

Links: een deel van de betegelde schouw. De polychroom beschilderde kast is uit circa 1680. Boven op de kast: 17de-eeuws Delfts aardewerk, baardmankruiken (vroeg 17de-eeuws), kappedozen en het doosje gemaakt van walvisbalein, daarnaast de kaarskandelaar uit het midden van de 16de eeuw. Boven: de buffetkast 'met van alles', waaronder een spaarpot van rond 1700, links onder.

Uit een rekje vol vrijwel identiek ogende tinnen lepels haalt hij de eerste lepel die hij ooit vond. 'Daar kan ik niet met droge ogen over vertellen, vanwege mijn moeder. Ik heb er later nog wel een stuk of zestig gevonden.'

We gaan verder langs margarinetonnetjes, mangelplanken, houten schooltassen en ellematen. Alles heeft een flinke leeftijd. 'Een beddenpan uit 1646, kaarskandelaars uit 1550, of daaromtrent.' Nog meer dozen, met prachtige kleuren. 'Die zijn van Jan Moenis, een bekend Marker schilder en de vorige bewoner van dit huis.' Ik zie palmbomen, een flamingo? 'Moenis is in 1921 voor een blauwe maandag in Suriname geweest, met de bedoeling

een plantage te kopen, maar hij was vier maanden later alweer thuis. Parkieten kon hij ook heel mooi schilderen.'

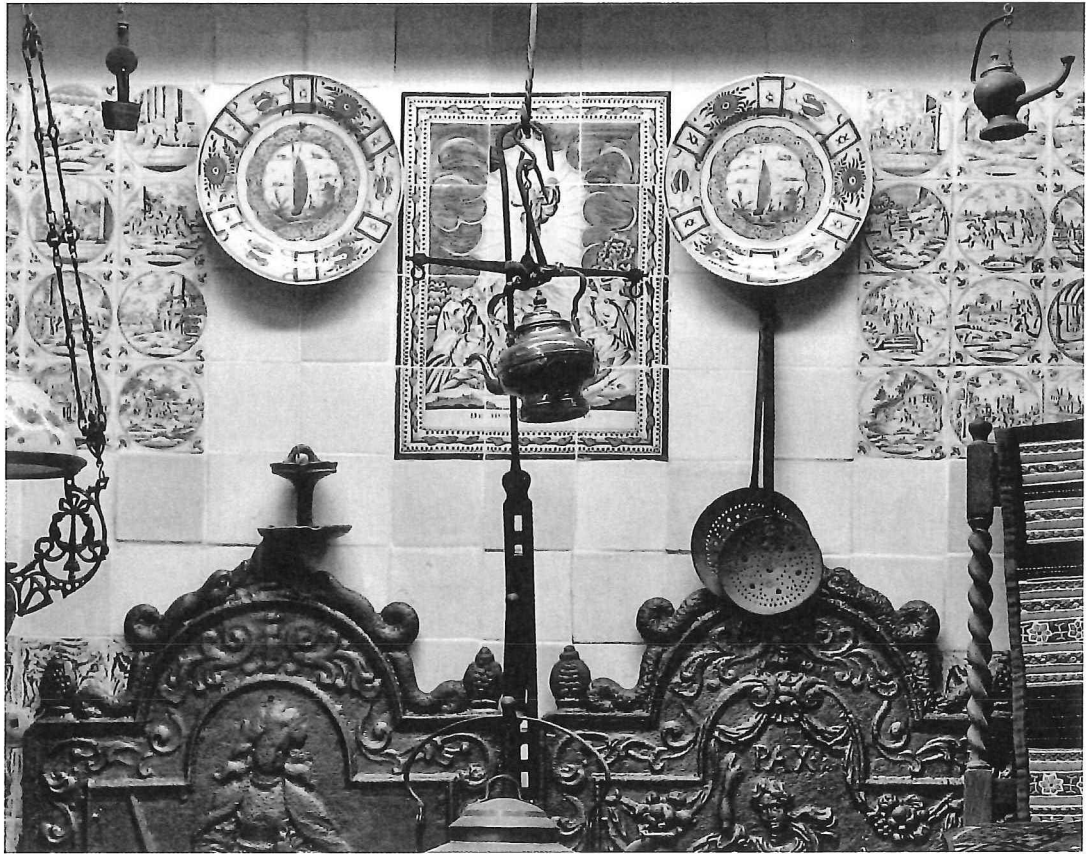
In de hoekkast staat een Petrus Regout servies, geïnspireerd op Chinees porselein. 'Dat heb je op de Verzamelaarsbeurs gekocht,' zegt Ria. Piet: 'Toen ging ik voor ansichtkaarten en kwam thuis met een compleet servies.' Ze moeten er beiden om lachen. Piet noemt Ria zijn 'gedoogpartner'. 'Want het is mijn hobby, maar zij moet het wel goedvinden. Ze heeft me ook wel behoed voor stomme dingen, want vrouwen hebben daar meer gevoel voor dan mannen.'

Omvangrijke verzameling

Bij een schilderij van een breiend Marker meisje wijst Ria op het kenmerkende kuifje. 'Dat doen ze met suikerwater. Maar we hebben ook wel kapjes waar een haarstukje aan was vastgeplakt, dat zette je op met kuifje en al.' De buffetkast, Piet somt op: 'Een pijpenfoedraal, een bewerkte potvistand, kralentasjes, zilveren knopen. En iets bijzonders: een snuifdoosje uit 1615 met Prins Maurits, dat is z'n wapen.' Het Rijksmuseum heeft er een zilveren penning van, zie pagina 152.

Heeft hij weleens geteld wat hij allemaal heeft? Piet schudt lachend zijn hoofd, alsof daar geen beginnen aan is. 'Van die kappedozen en kistjes heb ik er zo'n 150 geloof ik. Tegels: een paar duizend. En dan zijn er nog de ansichtkaarten.' In de keuken opent Piet een luik in de vloer. Via een trappetje dalen we af naar beneden, waar zich nog een flinke ruimte

bevindt. Al het muuroppervlak is bedekt met tegels, aardewerk en kasten vol bodemvondsten, gerangschikt op soort. Op maat gemaakte plankjes tonen het mooiste van de tegelcollectie, met flora & fauna, fantasiewezens of schepen. De rest zit in kisten. Nu pas wordt de volle omvang van de verzameling mij duidelijk. Nog meer tinnen lepels, Delftse bordjes, benen kammetjes, gespen; pelgrimsinsignes. Een deel zelf gevonden, een deel gekocht.

‘Ik weet hoe betrekkelijk bezit is, ik heb het te leen’

Links: een blik in het onderhuis, met een deel van het majolica, bodemvondsten en Delfts blauw.

Boven: twee antieke haardplaten voor een tegelwand en twee 18de-eeuwse Delftse bordjes.

Volgende pagina's: een houten schooltas met een zwaan, rozenklompen en verschillende bavenkistjes beschilderd door Jan Moenits (1875-1953).

‘Veel is in het Nieuwe Diep opgebaggerd. Onder andere die grote Spaanse kruiken, dat stamt allemaal uit de Tachtigjarige Oorlog.’ Ria wijst op twee gave roemers, volledig geïriseerd. ‘Die wijnflessen ook, kattenkoppen. Ik heb drie maanden lang ladingen met spullen gehaald bij een baggerschuit, soms ging ik wel drie keer in de week om 6.00 uur ’s ochtends naar Amsterdam.’

Wat heeft hij zelf gevonden? Ria spoort haar man aan om over het kleine kruikje te vertellen: ‘Toen zijn ouderlijk huis was verkocht, ging Piet nog één keer maaien...’ Piet: ‘Een knal onder mijn maaimachine en er vliegt iets weg: dat kruikje. Dat heeft zo moeten wezen.’

Ik herken een strijkglas. ‘Op Marken gebruiken ze die nog. Dat noemen ze “lekstienen”, likstenen. Als de baven en schorten die je net hebt gezien zijn gewassen en in de stijfjes zijn gezet, dan gaan ze daar met warmgemaakte likstenen overheen om ze glanzend te maken. En die 17de-eeuwse bronzen kraan vond ik in dit huis. Dat werd in een bier- of wijnvat geslagen, daarom zit dat nokkie erop. Dan heb ik daar nog mijn pispotten, waaronder een uit 1664, een fraai stuk slibaardewerk uit De Rijp. Een periode was ik ook gek op Chinees porselein, maar ja, daar moet je echt verstand van hebben. Ik denk dat een heleboel mensen zich daarbij vergissen in de leeftijd.’

Levenswerk

Wat gaat hij er allemaal mee doen, uiteindelijk? Daar heeft Piet nog niet zo over nagedacht. ‘Ik had al mijn tegels in een keer kunnen verkopen, ik kon het niet. Ik weet hoe betrekkelijk het bezit ervan is, ik heb het allemaal te leen. Maar ik geniet er enorm van, het is mijn levenswerk. Ik heb heel veel uit de grond getoverd wat anders voor altijd verborgen zou zijn gebleven en dingen verzameld die anders misschien wel op de vuilnisbelt terecht zouden zijn gekomen, want een hoop mensen gooien liever alles weg. Ik leef nog en ik ben nog redelijk gezond, hopen dat we het blijven, dus ik heb nog helemaal geen trek om eh... we gaan naar boven om te eten, goed? Ik kom zo achter je aan, even de lichten uitdoen.’ Boven wachten de broodjes oude kaas en pekervlees. ☺